

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący)

SSN Dariusz Kala (sprawozdawca)

SSN Marek Motuk

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie A. B.

skazanego z art. 200 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 maja 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 13 czerwca 2022 r., sygn. akt II Ka 13/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Targu

z dnia 16 września 2021 r., sygn. akt II K 185/19,

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego w Nowym Targu w punktach II, III, IV, VI i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. postępowanie karne umarza, a kosztami procesu obciąża Skarb Państwa;

2. zwraca A. B. opłatę od kasacji w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

A. B. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od dnia 15.03.2002 r. do dnia 28.03.2002 r. w J. w krótkich odstępach czasu z wykorzystaniem takiej samej sposobności doprowadził swoją wówczas [...] córkę – I. J. (zd. B.) do poddania się i wykonania innej czynności seksualnej w postaci wkładania członka do jej ust, dotykania części intymnych ciała pokrzywdzonej i skłonienia by pokrzywdzona dotykała go po członku i jądrach, a ponadto w zamiarze odbycia z wymienioną pokrzywdzoną pełnych stosunków seksualnych próbował wpychać członka do narządów płciowych pokrzywdzonej, jednak zamiaru nie zrealizował z uwagi na brak dostatecznego rozwoju płciowego pokrzywdzonej, tj. o przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 201 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.
2. w okresie od dnia 24.07.1993 r. do dnia 25.10.2018 r. w J. znęcał się fizycznie i psychicznie nad osobami najbliższymi, tj. żoną – G. B. i dziećmi – I. J. (z d. B.), M. B., A. B. (lat [...]) i P. B. (lat [...]) w ten sposób, że pokrzywdzonych wyzywał słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, ośmieszał, poniżał, kontrolował, kopał, popychał, szarpał za włosy i wypędzał z domu, tj. o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 16 września 2021 r., sygn. akt II K 185/19, Sąd Rejonowy w Nowym Targu:

1. na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. przyjmując, że oskarżony A. B. w J. rejonu n.: w okresie od 24.07.1993 roku do bliżej nieustalonego dnia sierpnia 2018 roku wielokrotnie znieważył swoją żonę G. B. słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, w bliżej nieustalonym dniu 2011 roku naruszył nietykalność cielesną swojego małoletniego syna P. B. uderzając go ręką w dolną część pleców, w bliżej nieustalonych dniach w okresie od 2005 roku do czerwca 2012 roku naruszył kilkakrotnie nietykalność cielesną swojej małoletniej wtedy córki M. B. uderzając ją ręką po pośladkach

- i raz w głowę oraz wielokrotnie znieważał ją słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, w bliżej nieustalonych dniach w okresie od 2007 roku do bliżej nieustalonego dnia sierpnia 2018 roku kilkakrotnie naruszył nietykalność cielesną swojego małoletniego wtedy syna A. B. uderzając go kilka razy ręką w głowę a raz popychając na ścianę oraz wielokrotnie znieważał go słowami uważanymi za obelżywe, w bliżej nieustalonych dniach od 2000 roku do końca grudnia 2010 roku trzykrotnie naruszył nietykalność cielesną swojej małoletniej wtedy córki I. J. uderzając ją rękami po twarzy i pasem po nogach oraz wielokrotnie znieważał ją słowami powszechnie uważanymi za obelżywe - co stanowi występki z art. 216 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. i postępowanie o te czyny umorzył wobec przedawnienia ich karalności;
2. uznał oskarżonego A. B. za winnego czynu zarzuconego mu w pkt I aktu oskarżenia stanowiącego występki z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 201 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 200 § 1 k.k. w zb. z art. 201 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to stosując na podstawie art. 4 § 1 k.k. przepis art. 200 § 1 k.k. przy zast. art. 11 § 3 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 01.05.2004 r. wymierzył mu karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;
 3. na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet kary pozbawienia wolności wymierzonej w pkt II wyroku zaliczył oskarżonemu A.B. okres jego zatrzymania i tymczasowego aresztowania od dnia 11.12.2018 roku godz. 13:45 do 31.05.2019 roku godz.14:10;
 4. na mocy art. 627 k.p.k. w zw. z art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. zasądził od oskarżonego A. B. na rzecz oskarżycielki posiłkowej I. J. kwotę 2520 złotych tytułem zwrotu kosztów poniesionych na ustanowienie pełnomocnika z wyboru;
 5. na mocy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26.05.1982 r. Prawo o adwokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. E. I. kwotę 3217,68 złotych, w tym 601,68 złotych podatku VAT tytułem opłaty za wykonanie czynności kuratora małoletniego A. B. oraz kwotę 3630,96 złotych, w tym 678,96 złotych podatku VAT tytułem opłaty za wykonanie czynności kuratora małoletniego P. B.

6. na zasadzie art. 627 k.p.k. i art. 630 k.p.k. zasądził od oskarżonego A. B. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 9.630,81 złotych tytułem kosztów sądowych, w tym 300 złotych tytułem opłaty.

Od powyższego wyroku apelacje wywiedli obrońca oskarżonego oraz prokurator.

Obrońca zaskarżył wyrok w całości podnosząc zarzuty obrazy prawa materialnego, w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu tj. art. 216 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k., błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mającego wpływ na jego treść, obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. oraz zarzut rażącej niewspółmierności kary.

W konkluzji, obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie oskarżonego od wszystkich zarzucanych mu czynów, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wymierzenie oskarżonemu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Prokurator zaskarżył wyrok w zakresie czynu przypisanego oskarżonemu w punkcie II podnosząc zarzut obrazy prawa materialnego w zakresie kwalifikacji przypisanego oskarżonemu czynu poprzez pominięcie art. 91 § 1 k.k. oraz zarzut rażącej niewspółmierności orzeczonej za ten czyn kary.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie w kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu w punkcie II wyroku art. 91 §1 k.k. oraz orzeczenie wobec oskarżonego kary 3 lat pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2022 r., sygn. akt II Ka 13/22, Sąd Okręgowy w Nowym Sączu utrzymał zaskarżony wyrok w mocy i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca oskarżonego, który zaskarżył to orzeczenie w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcia związane ze skazaniem oskarżonego za czyn przypisany w punkcie II wyroku sądu *meriti* (zob. również oświadczenie obrońcy złożone do protokołu rozprawy kasacyjnej),

zarzucając mu rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i uniewinnienie oskarżonego, względnie o uchylenie wyroku sądu odwoławczego i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedziach na kasacje oskarżyciele wnieśli o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w tym znaczeniu, że musiała skutkować uchyleniem zaskarżonego orzeczenia oraz poprzedzającego go wyroku sądu Rejonowego w Nowym Targu w punktach II, III, IV i VI oraz umorzeniem postępowania w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., tj. z uwagi na przedawnienie.

Z opisu czynu, przypisanego A. B. w punkcie II części dyspozytywnej wyroku sądu I instancji wynika, że oskarżony miał się go dopuścić w okresie od 15 marca 2002 r. do 28 marca 2002 r. Przystępstwo z art. 201 k.k. zarówno w dacie przyjętej jako data czynu, jak i w dacie wydania wyroku zagrożone było karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat, natomiast przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. w dacie przyjętej jako data czynu (Sąd Rejonowy zastosował art. 4 § 1 k.k.) było zagrożone karą pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

Powyższe oznacza, że podstawowy, wynikający z art. 101 § 1 pkt 2a k.k. termin przedawnienia tego przestępstwa wynosił 15 lat i upłynął w dniu 28 marca 2017 r. (art. 101 § 1 pkt 2a k.k. w zw. z art. 2 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, Dz.U. z 2005 r., Nr 132, poz.1109).

W przedmiotowej sprawie nie doszło bowiem do wydłużenia okresu terminu przedawnienia na podstawie art. 102 k.k. Postanowienie o wszczęciu śledztwa zostało wydane dopiero w dniu 5 listopada 2018 r. (k. 24), a więc już po upływie podstawowego okresu przedawnienia.

W tym przypadku nie miał również zastosowania przepis art. 101 § 4 k.k. Ani ustawa, która wprowadziła tę regulację, tj. ustawa z dnia 24 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz.U. z 2008 r., Nr 214, poz.1344/, ani ustawy, które ten przepis nowelizowały, tj. ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz.U. z 2014 r., poz. 538/ oraz ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz. U. z 2015 r., poz. 396/ nie zawierały przepisów wyłączających stosowanie art. 4 § 1 k.k. w zakresie terminu przedawnienia. Zasadnie zatem podkreśla się w doktrynie, że „inaczej natomiast należy interpretować wpływ zmiany ustawy z dnia 24 października 2008 r., wprowadzającej przedłużenie okresu przedawnienia w stosunku do sprawców wymienionych w dodanym przez tę ustawę art. 101 § 4. Ustawa ta bowiem nie wprowadziła klauzuli wyłączającej stosowanie art. 4, nie zawiera też przepisu analogicznego do art. 15 p.w.k.k. ani art. 2 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. Z tego względu przepis art. 101 § 4 nie może mieć zastosowania do czynów popełnionych przed 18 grudnia 2008 r. Warto też wskazać, że klauzula wyłączająca zastosowanie art. 4 nie znalazła się w dwóch kolejnych nowelizacjach art. 101 § 4. Brak jej bowiem w ustawach z dnia 4 kwietnia 2014 r. (obowiązującej w okresie od 26 maja 2014 r. do 30 czerwca 2015 r.) i z dnia 20 lutego 2015 r. (obowiązującej od 1 lipca 2015 r.). Oznacza to, że zmodyfikowane przez ustawodawcę wersje art. 101 § 4 nie mogą być stosowane wobec sprawcy czynów popełnionych przed wejściem w życie kolejnych nowelizacji wspomnianego przepisu, jeżeli ich zastosowanie pogarszałoby w konkretnym przypadku sytuację jednostki” (A. Zoll, S. Tarapata [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116*, wyd. V, red. W. Wróbel, Warszawa 2016, art. 101, teza 3). Powyższe stanowisko jest w pełni spójne z poglądami wyrażanymi w rzeczonej kwestii w judykaturze (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2022 r., III KK 276/21).

W tym stanie rzeczy należało stwierdzić, że skazując oskarżonego za czyn przypisany mu w punkcie II części dyspozytywnej wyroku, Sąd Rejonowy dopuścił się uchybienia stanowiącego bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., czego nie dostrzegł organ odwoławczy, który utrzymując wyrok sądu I instancji w mocy, zaabsorbował to uchybienie na grunt

„swojego” orzeczenia. Stwierdzenie powyższego wywołało konieczność uchYLENIA zaskarżonego wyroku (innymi słowy tej części wyroku sądu odwoławczego, która została zaskarżona) oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Targu w punktach II, III, IV, VI i umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k., a o zwrocie opłaty od kasacji na podstawie art. 527 § 4 k.p.k.

(M.K.)

[ł.n]